

Mezi přední odborníky v oblasti traumatologie a ortopedie patří v Armádě České republiky podplukovník MUDr. Lubomír Zelenka. Slouží v Ústřední vojenské nemocnici Praha jako zástupce přednosty kliniky ortopedie a traumatologie a primář traumacentra. V únoru 2014 se vrátil z mise v Kábulu, kde strávil téměř pět měsíců v 9. polním chirurgickém týmu. Nyní jej opět budou vyhledávat přední čeští sportovci, ale zároveň bude obětavě pomáhat každému, komu bude potřeba. Co mu přinesla mise v Afghánistánu nového a jak se liší služba lékaře ve vlasti a v zahraniční operaci?

Léčebné postupy JSOU STEJNÉ

Služba doma a v zahraničí...

V České republice slouží podplukovník MUDr. Lubomír Zelenka jako primář traumacentra. Jedná se o specializované pracoviště v Ústřední vojenské nemocnici Praha, které komplexně řeší léčbu nejzávažnějších úrazových stavů. Sdružuje odborníky z oblasti chirurgie, ortopedie, neurochirurgie a dalších oborů, kteří se podílejí především na složitých operacích. „Většina závažných zranění je v Česku způsobena hlavně dopravními nehodami, dále se jedná i o pracovní a sportovní traumata neboli úrazy,“ objasňuje podplukovník Zelenka. Naopak, v Afghánistánu se lékař nejčastěji setkává se střelnými a „blast“ (způsobenými výbuchem) poraněními.

Ačkoliv by se proto na první pohled mohlo zdát, že český vojenský lékař tedy přijíždí do zahraniční operace nepřipraven, opak je pravdou. „Mechanismus vzniku úrazu může být různý, ale léčebné postupy a způsob odstranění případných komplikací jsou vždy stejné, proto nelze hovořit z pohledu medicíny o něčem zcela odlišném v misi a v republice,“ vysvětluje plk. Zelenka.

PRIMÁŘ ZELENKA (VPRAVO) PŘI OPERACI

Úroveň afghánského zdravotnictví

Hlavní odborník AČR pro ortopedii a traumatologii primář Zelenka vnímal během svého pobytu v Afghánistánu jako hlavní slabinu místních lékařů méně zkušeností v případech, kdy v důsledku nutnosti komplikovanějších zákroků či léčby narážejí na materiální možnosti zdejšího zdravotnictví. „Afghánští kolegové jsou často velmi schopní lékaři, ale nemají si kde dále prohloubit své vědomosti a dovednosti,“ říká podplukovník Zelenka a dodává: „Například endoprotézy. V Česku se jedná o každodenní operace, ale v celém Afghánistánu se vůbec neprovádějí. Efektivní pomocí by pro tamní lékaře byla například možnost stáží na klinikách v zahraničí. Jakékoliv rozšíření praktických znalostí by znamenalo velký přínos pro lékařství i pacienty této vzdálené země.“

Doktor Zelenka netají své zklamání z afghánského zdravotnictví, které je až na několik nemocnic založeno pouze na komerční bázi, ještě v další oblasti: „Lékařská pomoc je pro místní pacienty špatně dostupná a navíc ne vždy mají nemocní jistotu, že se jim v komerčních zařízeních dostane adekvátní péče.“ Polní nemocnice koaličních sil jsou proto často jediným dostupným místem, kde je poskytována efektivní bezplatná léčba. Někteří z místních toho ale zneužívají, když následně prodávají léky, které ke své léčbě od vojenských lékařů obdrželi.

Jak se žije vojenskému lékaři v Česku

Osobní život předního vojenského ortopeda a traumatologa v Česku není jednoduchý, hlavním faktorem je nedostatek času. „Celé dny trávím na operačním sále, každý týden mám pohotovostní služby a mnohdy sloužím i o víkend,“ líčí svůj téměř každodenní kolotoč doktor Zelenka. Hlavně ty víkendy jsou časově náročné. Rodinný rytmus se musí v tomto případě podřídit, ale

jako manžel a otec se vždy snaží svým blízkým vynahradit svou nepřítomnost. „Jezdíme na výlety, v zimě lyžujeme, trávíme společné dovolené. Máme to po těch letech pevně nastavené,“ říká podplukovník Zelenka.

Biorytmus v zahraniční operaci

V misi se vše řídí úplně jiným režimem. Přes den se operuje, každý lékař má svou ambulanci, a navíc je potřeba být kdykoliv připraven na akutní příjem, tedy být stále na telefonu. Rodina je daleko, a je proto potřeba umět kvalitně trávit volný čas, aby na člověka nedoléhaly nepříjemné myšlenky spojené s odloučením. I podplukovník Zelenka potvrzuje, že pro českého vojenského lékaře je možnost zajít si do posilovny vítaným osvěžením: „Opravdu jsem si to v Kábulu v tomto ohledu užil. Koaliční síly kladou velký důraz na dobrou kondici a poskytují všem vojákům pestře možnosti sportovního vyžití.“

Z pohledu medicíny se jedná o psychosomatickou záležitost, říká se „jak na těle, tak na duši“. U dlouhodobě odloučených kolektivů je dobrá nálada základním kamenem spolupráce, a to platí i mezi zdravotnickým personálem. „V posilovně člověk odpustí ventily, které se chtě nechtě v misi natlakuji, protože každý jsme jiný a takzvaná ponorka se dříve nebo později dostaví, ať už velká, nebo malá,“ vypráví podplukovník Zelenka. Mezi další hodnoty, které považuje nejen v misi za nejdůležitější, patří osobní čest, upřímnost a smysl pro spravedlnost.

Co si odvezl z Afghánistánu?

„Rád cestuji, byl jsem ve více asijských zemích, v Austrálii, Jižní i Severní Americe, o Evropě ani nemluvě, proto byla mise v Afghánistánu i jinou než pouze vojenskou a lékařskou zkušeností,“

doplňuje podplukovník Zelenka. „Vojenský lékař má profese stráví sice většinu ze zahraniční operace na základně, ale scénérie vysokých horských hřbetů okolo Kábulu jsou vždy znovu a znovu úchvatné.“ Prožít v této vzdálené zemi několik měsíců bylo tedy i pro zkušeného cestovatele podplukovníka Zelenku novým zážitkem.

„Českou kotlinu vnímá většina lidí bezpečně, ale v Afghánistánu se tak necítí ani místní obyvatelé, natož zahraniční vojáci. Každý si tam uvědomí, jak nepříjemné je každodenní ohrožení zdraví i života. Základny jsou ostřelovány raketami, při pozemním přesunu hrozí útok pomocí IED, dokonce i na vrtulníky je vedena palba,“ říká náš ortoped a doplňuje: „Každý vnímavý člověk si tam musí uvědomit, že boj proti terorismu nejsou jen prázdna slova. Přál bych každému, kdo píše příspěvky do internetových diskuzí o českých vojácích v misích jako o žoldácích, aby si to kdekoliv v Afghánistánu pár měsíců zkusil.“

Navíc si z této země odnáší podplukovník Zelenka skvělý pocit z mezinárodní spolupráce: „Mnoha národům není lhostejné, co se na světě děje, a nehodlají se smířit s možností svévolných útoků, kdekoliv se radikálům zamane. Nejen v medicíně totiž platí pravidlo, že prevence je vždy jednodušší a levnější než léčba rozvinutého problému. To ale neznamená, že by prevence byla snadná nebo bez nákladů.“ Na samý závěr podplukovník MUDr. Lubomír Zelenka konstatuje: „Na druhou stranu si nelze tuto intervenci plést s křížáckou výpravou proti islámu, jak to možná doma někteří lidé mylně vnímají. Nic takového není pravda.“

Autor: kapitán Marek Maxim Švancara